

Lesgeven als een kampioen, hoe doe je dat? In het boek Teach like a Champion 2.0 beschrijft Doug Lemov 62 concrete technieken om leerlingen te laten excelleren. Het gaat hierbij niet alleen om prestaties, maar ook om het werken aan karakter en een sterke klascultuur. Na het succes in de VS is dit concept ook in Nederland erg populair geworden. Het boek bestaat uit vier delen:

Deel 1: Controleren van begrip

- Data verzamelen over het niveau van leerlingen
- Actie ondernemen naar aanleiding van verzamelde data en de 'Fouten maken hoort erbij'-cultuur.

Deel 2: Studiehouding

- De lat hoog leggen
- Een goede planning is het halve werk
- Lesstructuur
- Tempo

Deel 3: Ratio

- Ratio opbouwen door vragen te stellen
- Ratio opbouwen door schrijven
- Ratio opbouwen door discussie

Deel 4: De vijf pijlers van de klascultuur

- Systemen en routines
- Hoge verwachtingen
- Werken aan karakter en vertrouwen

Deel 1 Controleren van begrip

Hoofdstuk 1: Data verzamelen over het niveau van leerlingen

Techniek 1: Schaf zelfevaluatie (ja/nee-vragen) af

Kern: Vervang retorische vragen door objectievere manieren van onverwacht ondervragen.

Techniek 2: Doelgericht vragen

Kern: Stel in korte tijd een reeks snelle, zorgvuldig gekozen open vragen die gericht zijn op strategisch inzicht in je klas.

Techniek 3: Standaardiseer je werkwijze

Kern: Structureer en vereenvoudig je observaties door je toetsingsinstrumenten te standaardiseren, zodat je meetresultaten betrouwbaar zullen zijn.

Techniek 4: Observeren is meer dan kijken

Kern: Zorg dat je zicht op de hele klas hebt. Laat je niet afleiden en zoek gedisciplineerd en doelbewust naar de informatie die je nodig hebt.

Techniek 5: Laat maar zien

Kern: Stop met het trekken van antwoorden uit passieve leerlingen. Draai de situatie om en laat hen bewijzen dat ze de stof begrijpen.

Techniek 6: Tussentijds toetsen en terugkoppelen

Kern: Organiseer, voordat je doorgaat naar een volgend onderdeel, in je les verschillende momenten waarop je leerlingen de bevestiging krijgen dat zij goed en productief aan het werk zijn of voldoende hun best doen.

Hoofdstuk 2: Actie ondernemen naar aanleiding van verzamelde data en de 'Fouten maken hoort erbij-cultuur'.

Techniek 7: Fouten voorzien

Kern: Vergroot de kansen om fouten te herkennen en adequaat te reageren door te anticiperen op voor de hand liggende fouten.

Techniek 8: Fouten maken hoort erbij

Kern: Creëer een omgeving waarin leerlingen niet bang zijn om fouten te maken en ze durven te bespreken, zodat je minder tijd kwijt bent aan het opsporen en herstellen van die fouten.

Techniek 9: Analyseer fouten

Kern: Spoor fouten op en analyseer ze om beter te begrijpen waar leerlingen mee worstelen en om problemen efficiënter en effectiever aan te kunnen pakken.

Techniek 10: Fouten opsporen en zelf verantwoordelijk zijn

Kern: Laat leerlingen hun eigen fouten opsporen en verbeteren en creëer een cultuur waarin ze er zelf verantwoordelijk voor zijn om tot het goede antwoord te komen.

Deel 2: Studiehouding

Hoofdstuk 3: De lat hoog leggen

Techniek 11: Weet niet geldt niet

Kern: Maak van 'Ik weet 't niet-momenten' een succes door ervoor te zorgen dat leerlingen die geen antwoord geven en ook geen poging doen, zich oefenen in het vinden van het juiste antwoord.

Techniek 12: Goed is goed

Kern: Als je reageert op antwoorden uit de klas, houd dan vol tot je antwoorden hebt die helemaal juist zijn en net zo uitgebreid als jij wilt.

Techniek 13: Rekken

Kern: Het leermoment eindigt niet met een goed antwoord. Beloon goede antwoorden met vervolgvragen die kennis uitbreiden en toetsen of het goede antwoord geen toevalstreffer was. Deze techniek kan met name goed worden toegepast als het erom gaat te differentiëren in de les.

Techniek 14: De formulering telt

Kern: Help leerlingen hun antwoord zodanig te formuleren dat het serieus genomen wordt.

Techniek 15: Geen excuses

Kern: Excuseer je niet voor de diepgang van het onderwerp, de intellectuele uitdaging en het harde werken dat hoort bij studeren, maar laat je leerlingen zien dat dat juist het leuke van leren is.

- Ga er niet vanuit dat de lesstof saai is. Dus niet: 'Jongens, ik weet dat het saai is, maar we moeten er even doorheen.'
- Schuif de schuld van de lesstof niet op anderen. Dus niet: 'Sorry, maar het moet van de regering.'
- Verontschuldig je niet als de lesstof moeilijk is en versimpel het niet te veel. Maar zeg: 'Dit is een fantastisch onderwerp, omdat het een enorme uitdaging vormt!'.

Hoofdstuk 4: Een goede planning is het halve werk

Techniek 16: Begin aan het eind

Kern: Bereid je les op de volgende manier voor:

- Maak eerst een stappenplan en dan een lesplan
- Omschrijf je doel en bedenk hoe je het gaat bereiken.
- Kies dan pas een passende activiteit voor de les.

Techniek 17: De HAMM-vraag

Kern: Gebruik vier criteria om een effectief lesplan te maken:

- H= Haalbaar
- A= Activiteitsturend
- M= Meest belangrijk
- M= Meetbaar

Techniek 18: Zichtbaarheid

Kern: Hang je lesdoelstelling op in de klas, op een voor iedereen zichtbare plek.

Techniek 19: Dubbele planning

Kern: Plan als je je eigen lesplan maakt, precies wat je leerlingen op elk moment in de les zullen doen.

Hoofdstuk 5: Lesstructuur

Techniek 20: Begintaak

Kern: Geef de leerlingen als warming-up een korte Begintaak die ze zonder jouw instructie of aanwijzingen kunnen maken. Zo zijn je leerlingen al hard aan het werk nog voor je goed en wel begonnen bent.

Techniek 21: Stap voor stap

Kern: Deel ingewikkelde taken op in behapbare stukjes die een pad vormen dat je leerlingen naar inzicht leidt. Dat kan op de volgende manier:

- Benoem de stappen.
- Zorg ervoor dat ze beklijven. Dat kan bijvoorbeeld door ezelsbruggetjes.
- Geef de stappen vorm.
- Gebruik twee trappen gebruiken. Schakel tussen het proces en concrete opdrachten.

Techniek 22: Bord = papier

Kern: Train je leerlingen om goede aantekeningen te maken zodat ze niets missen van de informatie die je hen aanbiedt.

Techniek 23: Spelbeheersing

Kern: Vraag je leerlingen regelmatig om hardop voor te lezen, maar houd de controle om zeker te zijn van betrokkenheid, interpretatie en expressiviteit.

Techniek 24: Rondlopen

Kern: Beweeg je strategisch door de klas tijdens alle onderdelen van de les.

- Trek de kinderen bij de les als je rondloopt.
- Loop rond volgens een systematisch patroon.
- Zorg ervoor dat je bij het rondlopen altijd zoveel mogelijk met je gezicht naar de klas toe blijft staan.

Techniek 25: Balcontact

Kern: Één of twee keer succes hebben, betekent nog niet dat leerlingen een vaardigheid beheersen. Laat hen veel oefenen om vaardigheden of kennis machtig te worden.

Techniek 26: Afzwaaijer

Kern: Sluit iedere les af met een Afzwaaijer waarmee je vaststelt of je je doel bereikt zodat je je eigen succes (en dat van je leerlingen) kunt maken.

Hoofdstuk 6: Tempo

Techniek 27: Tempowisselingen

Kern: Zorg voor een productief tempo in je klas. Door activiteiten af te wisselen of door te variëren in je aanpak, creëer je snelle of langzame momenten.

Techniek 28 Heldere afbakening

Kern: Zorg ervoor dat de overgang van de ene naar de andere activiteit duidelijk is door begin en einde helder en bondig af te bakenen.

Techniek 29: Iedereen doet mee

Kern: Houd het handen opsteken in balans met het lestempo. Dat kun je doen door variatie aan te brengen in hoe en wanneer leerlingen handen op mogen steken, en in de manier waarop je daarop reageert.

Techniek 30: Bij de tijd

Kern: Tijd is het belangrijkste kapitaal van een leraar. Deel die goed in. Bewust, strategisch en zichtbaar. Zo zorg je dat niet alleen jijzelf, maar ook je leerlingen het gevoel hebben efficiënt met de tijd om te gaan.

Techniek 31 Iedere minuut telt

Kern: Respecteer de tijd van je leerlingen door iedere minuut nuttig te besteden.

Deel 3: Ratio

Hoofdstuk 7: Ratio opbouwen door vragen te stellen

Techniek 32: Korte stop

Kern: Geef je leerlingen tijd om na te denken voordat ze antwoord geven. Als antwoorden te veel tijd kost, probeer dan om hen meer te laten presteren door hen uit de tent te lokken.

Techniek 33: Bliksembeurt

Kern: Geef leerlingen een beurt, of ze nu wel of niet hun hand opsteken.

Bij bliksembeurten zijn vier principes belangrijk:

- Ze komen niet onverwacht.
- Ze zijn systematisch.
- Ze zijn positief.
- Ze zijn als een meertrapsraket: opgebouwd van makkelijk naar moeilijker.

Je kunt toestaan dat kinderen die het antwoord weten, hun vinger opsteken, maar je kunt ook aangeven dat ze even niet hun vinger op mogen steken. Combineer met andere technieken voor actieve deelname.

Techniek 34: Vraag en antwoord

Kern: Vraag de klas af en toe om in koor te antwoorden om een energieke, positieve sfeer te scheppen.

Techniek 35: Een stapje terug

Kern: Als een leerling een fout maakt, bied dan niet meer hulp dan nodig is, zodat hij de vraag zoveel mogelijk zelf kan beantwoorden.

Techniek 36: Pepper

Kern: Gebruik Pepper als een snelle, mondelinge herhaalmethode om energie in de les te brengen en de hele klas erbij te betrekken. Pepper is een vragenvuur, waarin je kennis en vaardigheden repeteert. Het is een spel, met de volgende varianten kun je het spelelement benadrukken:

- Naamstokjes: onvoorspelbaar.
- Duel: twee leerlingen gaan staan, degene die het goede antwoord geeft mag blijven staan en gaat tegen een volgende rivaal.
- Ga maar zitten: alle leerlingen gaan staan, wie het goede antwoord geeft mag gaan zitten.

Hoofdstuk 8: Ratio opbouwen door schrijven

Techniek 37: Iedereen schrijft

Kern: Bereid je leerlingen voor op actieve deelname aan discussies tijdens de les door ze eerst de tijd te geven om na te denken en hun gedachten op te schrijven.

Techniek 38: Zinnen bouwen

Kern: Vraag de leerlingen een ingewikkeld idee in één mooie, vlot lopende zin te vatten. Doordat ze zich moeten beperken tot één zin, zullen leerlingen gedwongen zijn om nieuwe grammaticale vormen te gebruiken.

Techniek 39: Werk in beeld

Kern: Stimuleer alle leerlingen om zorgvuldig te schrijven door hun schrijfwerk in de klas te bespreken en beperk je niet tot de leerlingen die zich vrijwillig aanbieden.

Techniek 40: Schrijfconditie

Kern: Laat je leerlingen uithoudingsvermogen opbouwen door hen steeds wat langer te laten schrijven.

Techniek 41: Schrijf eerder

Kern: Richt je lessen zo in dat je leerlingen al vroeg in het leerproces gaan schrijven, zodat ze leren om al schrijvend na te denken.

Hoofdstuk 9: Ratio opbouwen door discussie

Techniek 42: Gespreksgewoonten

Kern: Maak discussies productiever en aangenamer door een aantal basisregels of -gewoonten op te stellen die voor meer samenhang zorgen.

Techniek 43: Draai en praat

Kern: Geef leerlingen een kans om te oefenen in de formulering van hun gedachten door hen kort in paren te laten discussiëren. Zorg ervoor dat leerlingen kunnen laten zien dat deze discussietjes wat opleveren.

Techniek 44: Periodieke feedback bij discussies

Geef leerlingen meer verantwoordelijkheid door hen af en toe zelfstandig te laten discussiëren, waarbij je niet of nauwelijks ingrijpt.

Deel 4: De vijf pijlers van de klascultuur

De vijf pijlers van een klascultuur zijn:

- Discipline
- Regulering
- Gezag
- Invloed
- Bezieling

Hoofdstuk 10 Systemen en routines

Techniek 45: Drempel

Kern: Begroet je leerlingen bij de deur en straal bij het moment van hun binnenkomst in jouw lokaal al uit wat je verwachtingen van hen zijn.

Techniek 46: Een goed begin

Kern: Maak van de binnenkomst van je leerlingen en van het begin van de les een efficiënte route.

Techniek 47: SARK / VLORK

Kern: Leer je leerlingen een aantal gedragspatronen, zoals rechtop zitten en naar de spreker kijken, met behulp van een ezelsbruggetje in de vorm van een acroniem als SARK of VLORK.

SARK staat voor

- Stil zijn
- Armen over elkaar
- Rechtop zitten
- Kijk naar de leraar

VLORK staat voor:

- Vragen stellen en beantwoorden
- Luisteren
- Ogen op de spreker
- Rechtop zitten
- Knikken

Techniek 48: Efficiënte routines

Kern: Leer je leerlingen de eenvoudigste en snelste manier om terugkerende taken in de klas uit te voeren, en oefen die met hen zodat ze routine worden.

Techniek 49: Strategische investering: van procedure tot routine

Kern: Maak van procedures routines door te beginnen met een duidelijke uitleg. Train je leerlingen vervolgens net zo lang tot alles op rolletjes loopt. Houd er rekening mee dat je, om je leerlingen gedragspatronen aan te leren, consequent moet zijn en vooral veel geduld moet hebben. Alle moeite die je investeert betaalt zich dubbel en dwars terug.

Techniek 50: En nog eens

Kern: Als blijkt dat leerlingen iets nog niet snel genoeg kunnen, laat hen dan meer oefenen en moedig hen aan zichzelf voortdurend te verbeteren.

Hoofdstuk 11: Hoge verwachtingen

100% cyclus van technieken

Topleraren zorgen ervoor dat ze 100% aandacht van hun leerlingen hebben en 100% van de tijd aan de les besteden. Ze verwachten ook 100% inzet. De 100% cyclus bestaat uit de volgende technieken:

100% deel 1 - Techniek 51: Radar

Kern: Zorg dat je leerlingen productief blijven door je alertheid te ontwikkelen en door hen subtiel te laten merken dat je kijkt.

100% deel 2 - Techniek 52: Maak een coöperatieve houding zichtbaar

Kern: Verzeker je ervan dat je leerlingen onmiddellijk en op een zichtbare manier gevolg geven aan je opdrachten door duidelijke normen te stellen. Neem geen genoegen met schoorvoetend meewerken, maar stel je eisen zorgvuldig zodat je normen staande blijven.

100% deel 3 - Techniek 53: Niet-verstorend ingrijpen

Kern: Besteed je beschikbare tijd zoveel mogelijk aan lesgeven en maak, als je lastige leerlingen tot de orde roept, geen ophef maar grijp subtiel en niet-verstorend in.

100% deel 4 - Techniek 54: Rustig, tactvol en beslist

Kern: Creëer met jouw stabiele houding een omgeving waarin leerlingen zich coöperatief opstellen, doelgericht werken en degenen om hen heen respectvol behandelen.

100% deel 5 - Techniek 55: Straffen met beleid

Kern: Als het nodig is om te straffen, doe dat dan snel en consequent en speel niet op de persoon. Sluit het incident af met een opmerking waarmee je de situatie weer normaliseert zodat de klas begrijpt dat straf iets tijdelijks is.

Techniek 56: Overzicht

Kern: Versterk je gezag met non-verbaal gedrag en opzettelijke stemverheffing als dat nodig is.

Sommige leerkrachten hebben natuurlijk overzicht. Als je dat niet hebt kun je de volgende technieken toepassen:

- Gebruik een formeel register: oogcontact, houding, gebaren, uitdrukking.
- Recht je rug en sta stil.
- Maak een rustige, krachtige indruk.
- Houd het kort.
- Herhaal niet.
- Geen discussies.

Techniek 57: Klare taal

Kern: Gebruik specifieke, concrete aanwijzingen met een zichtbare component om je leerlingen te vertellen wat je van hen verwacht, zodat ook duidelijk is wat je beslist niet verwacht.

Hoofdstuk 12: Werken aan karakter en vertrouwen

Techniek 58: Positief inkleden

Kern: Begeleid je leerlingen zo, dat ze beter gaan presteren en motiveer en inspireer hen door positief te zijn en opbouwende feedback te geven.

Techniek 59: Precies prijzen

Kern: Zet positieve feedback strategisch in. Maak onderscheid tussen erkenning en complimenten.

Positieve aanmoediging is een krachtig instrument. Vuistregels:

- Maak onderscheid tussen lof en erkenning.
- Prijs (en erken) op luide toon, corrigeer zachtjes.
- Complimenten moeten oprecht zijn.

Techniek 60: Warm-streng

Kern: Straal hoge verwachtingen, zorgzaamheid en respect uit door tegelijkertijd warm en streng te zijn.

Techniek 61: Gelijkmoeidigheid

Kern: Zorg dat je je emoties in de hand hebt, zodat je belangrijkste doel 'het stimuleren van je leerlingen tot betere prestaties' voorop blijft staan.

Techniek 62: De P-factor

Kern: Zorg ervoor dat leren een feest blijft.

De P staat voor Plezier. Plezier hebben in het leren is niet alleen een voorwaarde voor een gelukkige klas, maar ook voor een goed presterende klas. De beste leraren kruiden hun lessen met royale hoeveelheden energie, passie, enthousiasme, plezier en humor.

Tot slot

Teach like a Champion 2.0 is de opvolger van Teach like a Champion. Na de verschijning van dit succesvolle boek is het gedachtegoed van Doug Lemov verder doorontwikkeld. Een aantal technieken is verbeterd, de indeling is anders en er zijn nieuwe technieken aan toegevoegd. Handig is dat aan het begin van elk hoofdstuk de technieken samengevat staan. Deze bladzijde is makkelijk vindbaar door de blauwe kleur.

Het sterke van Teach like a Champion is dat het heel praktisch is en dat het echt werkt. Een aantal technieken (controleren van begrip, bliksembeurt, etc.) komt ook terug in andere evidence-based boeken, zoals Expliciete Directe Instructie. Dat laat zien dat ze zeker effectief zijn. Het is niet zo dat alles in dit boek 'nieuw' is. Elke leerkracht beheerst ongetwijfeld al een deel van de technieken, maar zelfs ervaren leerkrachten kunnen hier nog veel van leren. Wat startende leerkrachten betreft: dit boek is echt een mustread.

Bij ons op school is het complete team aan de slag met Teach like a Champion. Dat kan ik iedereen aanraden. Als je deze technieken onder de knie hebt, mogen jouw leerlingen zich gelukkig prijzen dat ze bij je in de klas zitten.